

ВОЛОДИМИР МИРОШНИЧЕНКО

Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації

ІДЕЇ А. МАКАРЕНКА І СУЧАСНА ПРОФІЛЬНА ОСВІТА

У статті розглядається актуальність ідей та педагогічного досвіду А. Макаренка в контексті профільної компетентнісно орієнтованої освіти.

Ключові слова: А. Макаренко, профільна освіта, компетентність, виховання.

Постановка проблеми. Профільно орієнтована освіта покликана наблизити освіту до життя. Вона безпосередньо пов'язана з компетентнісним підходом в освіті, який має на меті формування ключових компетентностей, тобто певних життєвих і професійних умінь. У класичній педагогіці ми мали відносно високий знанневий результат, що дає обізнаність, тобто компетенцію в певній галузі. Наші діти, потрапляючи до зарубіжної школи, вражають педагогів своїм рівнем знань. Однак у дорослому віці їх спіткає проблема, про яку говорять: якщо ти такий розумний, то чому такий бідний? Нам не вистачає прагматичного компонента в освіті, зокрема формування компетентностей, тобто вміння застосовувати знання на практиці для досягнення життєвих цілей. Тому виникла тенденція зміни освітнього ідеалу [3].

В епоху економічних ризиків та безробіття нам необхідно сформувати такого молодого українця, який би не розгубився в цьому житті, міг створити для себе робоче місце і, що ще більше цінується, – умів створити робочі місця для інших з тим, щоб зростала економіка країни, а отже, благополуччя людини взагалі [1]. Аналіз цієї проблеми становить **мету** нашої статті.

Виклад основного матеріалу. Багатогранна спадщина А. Макаренка дає нам багато відповідей на болючі питання сучасності. Дослідження педагогічних ідей видатного педагога в контексті профільної компетентнісно орієнтованої освіти вказує, що його ідеї можуть бути орієнтирами для вчителів при формуванні професійних та життєвих компетентностей учнів.

Свою педагогіку Макаренко вивів із власного вчительського досвіду. Перше, що він запровадив – це чіткий режим життєдіяльності в колонії. Кожна дитина, вважаючи педагога, повинна чітко знати, що, коли, і як вона повинна робити. Ця ідея видатного педагога знаходить відгук у сучасній концепції компетентнісної освіти. Як відомо, комплекс знань, умінь і навичок трансформується в компетентності особистості і сприяє підготовці до життя та взаємодії в технологічному суспільстві. Він враховується при використанні Національної рамки кваліфікацій, яка впроваджується з метою введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентності фахівців.

Педагогіка А. Макаренка була спрямована на підготовку вихованця до реального життя. Трудове виховання було покладено в основу формування особистості у всіх закладах, якими він керував. Разом із тим, він розумів, що виховання особистості неодмінно має супроводжуватися її соціалізацією. Його педагогіка спиралася на принцип паралельності дії та принцип доцільності. В основі першого з них лежить ідея єдності виховання і життя. Принцип доцільності мав вихід на програму людської особистості, яка була орієнтиром для вихователя і вихованця, основою розвитку кожного індивіда.

Взаємовідносини в колективах під керівництвом А. Макаренка через систему перспектив забезпечували розвиток потенційних можливостей кожного вихованця з виходом на високий рівень складності навчально-виробничих і життєвих завдань. Самоврядування в колективі здійснювалося через раду командирів та загальні збори, які були вищим органом і рішення яких було обов'язковим для всіх, у тому числі й для завідувача. Таким чином, молода людина, що виховується за системою А. Макаренка, має змогу розвинути свої комунікативні та лідерські якості, що в майбутньому допоможе їй не лише вдало будувати власну кар'єру, але й стати успішним менеджером, тобто разом із колективом однодумців утілювати в життя власні проекти.

Державний стандарт базової повної середньої освіти визначає вимоги до загальноосвітньої підготовки учнів за галузевим принципом. Профілізація навчання передбачає диференціацію змісту освіти за трьома рівнями: обов'язковим (визначеним державним стандартом), академічним і профільним.

Упровадження профільного навчання в старшій школі – це один зі шляхів модернізації національної системи освіти, зумовлений зростанням вимог суспільства до якості освіти випускників, їх конкурентоспроможності на ринку праці, осмисленого вибору професії та власної самореалізації [4, с. 50].

Специфіка профільного навчання полягає саме в пошуку оптимальних шляхів формування професійних та життєвих компетентностей. Профілізація старшої школи – це переорієнтація на особистість, на створення можливості кожному випускникові побудувати свою власну життєву траєкторію, досягти мети. Тож профільне навчання є чинником поліпшення якості та доступності освіти в умовах сільської школи та шкіл малих міст. Його мета – створення умов для диференціації та індивідуалізації навчання, врахування й забезпечення подальшого розвитку інтересів, нахилів та здібностей учнів у сфері діяльності, з якою в них пов'язаний вибір майбутньої професії [5, с. 6].

Формування умов для переходу старшої школи на профільне навчання в конкретному закладі передбачає:

- запровадження широкомасштабної системи відповідної перепідготовки: підвищення кваліфікації вчителів основної школи з орієнтацією на організацію допрофільного навчання, учителів старшої школи, які викладатимуть профільні предмети і спецкурси, керівних кадрів освіти, здатних забезпечити функціонування профільної школи;
- навчально-методичне забезпечення профільної школи (усунення наявної невідповідності навчальних профілів і навчальних планів для профілів навчання);
- науковий супровід навчання в старшій школі, який передбачає реалізацію завдань дослідницького характеру.

Чинником, вирішальним для ефективного запровадження профільного навчання, є рівень професіоналізму педагогічних кадрів. На сьогодні педагогів, готових до роботи в профільних класах, обмаль, недостатнє і його матеріально-технічне забезпечення [6, с. 33].

Щоб говорити напевне про наявність у дитини задатків до тієї або іншої діяльності, необхідно дати їй можливість виявити себе в ній. Виправдовують себе організація факультативної, гурткової роботи, розробка поглиблених програм з предметів. Таке навчання має бути допрофільним і припускати вільний вибір дитиною предмета із поглибленням, можливість змінювати поглиблений предмет, пробуючи свої сили, реалізуючи природний потенціал.

Висновки. Отже, профілізація – це освіта за вибором, яка забезпечується шляхом диференціації як основи моделювання базового компоненту навчального плану. Особистісні потреби учнів реалізуються при наявності широкого спектру предметів за вибором, авторських навчальних курсів, факультативів, спецкурсів. Зараз іде інтенсивний процес розробки підручників для профільного навчання, посібників на електронних носіях не лише для безпосереднього, а й для дистанційного навчання на основі кейс-технологій. Кожен учень, одержуючи мінімум загальноосвітньої підготовки, має можливість надавати перевагу тим напрямам, які відповідають його нахилам, здібностям, майбутнім планам та будувати власну життєву траєкторію [4].

Моніторинг запровадження профільного навчання на Полтавщині визначає динаміку впровадження окремих напрямів і профілів у навчальний процес старшої школи.

Тому таким актуальним видається звернення до педагогічного досвіду А. Макаренка. Він зумів розробити цілісну концепцію освіти й виховання, спрямовану на розвиток насамперед ключових життєвих навичок та умінь, заклав підвалини виробничого навчання у вітчизняній педагогіці. Отже, його ідеї потребують творчого запозичення з точки зору профільної компетентнісно орієнтованої освіти.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. *Теоретико-методологічні основи саморегуляції навчальної діяльності* / М.В. Гриньова // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Технології управління освітніми закладами», присвяченої пам'яті А.С. Макаренка, та Регіонального науково-практичного семінару*

«Управління проектами: проблеми та перспективи розвитку» (м. Полтава, 11-12 березня 2011р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава, 2011. – С. 29–30.

2. Дубяга Л. В. Упровадження профільного навчання у загальноосвітніх закладах Зіньківського району / Л. В. Дубяга // Профільне навчання: досвід упровадження, інноваційні технології : науково-методичний посібник. – Полтава : ПОІППО, 2008. – С. 29 – 30.

3. Колос Ю. З. Громадянська компетентність у сучасному інформаційному суспільстві / Ю.З. Колос // Наукові записки ПОІППО : Моделі ключових життєвих компетентностей педагогічного працівника. – 2011. – Випуск 2. – С. 40-43.

4. Мирошниченко В.І. Профілізація як пріоритетний напрямок розвитку освіти Полтавщини / В.І. Мирошниченко // Наукові записки ПОІППО : Концепції та методичні моделі вивчення освітніх галузей у профільній школі. – 2011. – Випуск 1. – С. 5–8.

5. Мирошниченко В. І. Профільна освіта у формуванні компетентної творчої особистості XXI століття / В. І. Мирошниченко // Формування ключових життєвих компетентностей у процесі профільного навчання : науково-методичний посібник. – Полтава : ПОІППО, 2009. – С. 6–8.

6. Пашко Л. Ф. Особливості диференціації учнів у процесі профільного навчання / Л. Ф. Пашко, Ю. З. Колос // Наступність у діяльності загальноосвітньої та професійної школи у профільному навчанні : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції 27 січня 2009 р. – Донецьк : ІПОПП, 2009. – С. 50–54.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2013.

Мирошниченко В.

Департамент образования и науки Полтавской областной государственной администрации, г. Полтава

ИДЕИ А. МАКАРЕНКО И СОВРЕМЕННОЕ ПРОФИЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

В статье рассматривается актуальность идей и педагогического опыта А. Макаренко в контексте профильного компетентностно ориентированного образования.

Ключевые слова: А. Макаренко, профильное образование, компетентность, воспитание.

Myroshnychenko V.

Poltava regional state administration, the department of education and science, Poltava, Ukraine

THE IDEAS OF A. MAKARENKO AND CURRENT PROFILE EDUCATION

The article explores topicality of A.Makarenko's ideas and pedagogical experience concerning profile competence-oriented education.

Keywords: A. Makarenko, profile education, competence, upbringing.